

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

**УНІВЕРСИТЕТСКА БІБЛІОТЕКА:
СУЧАСНИЙ ФОРМАТ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ГЛОБАЛЬНИХ
ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
Наукова бібліотека*

Миколаїв–НУК–2025

ОРГАНІЗАТОРИ:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Наукова бібліотека

**Матеріали публікуються за оригіналами, наданими авторами.
Претензії до організаторів не приймаються.**

Відповідальний за випуск Т. М. Костирко

Університетська бібліотека: сучасний формат освітньо-наукової діяльності в період глобальних викликів : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 20 листоп. 2025 р. – Миколаїв : НУК, 2025.

До збірки матеріалів конференції увійшли доповіді та виступи з нагальних питань діяльності бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО), а саме: функціонування університетських бібліотек в умовах війни; розвиток теорії інтелекту в сучасних умовах обробки великих даних; зарубіжні практики впровадження управління дослідними даними в університетських бібліотеках; роль бібліотеки у формуванні навичок інформаційної, медійної та цифрової грамотності; використання управлінського потенціалу в бібліотеці для забезпечення освітнього і наукового процесів ЗВО під час війни; роль університетської бібліотеки у впровадженні інструментів штучного інтелекту (ШІ) в освітній і науковій діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності; формування політики використання ШІ в освітньому процесі; форми співпраці музеїв і бібліотек ЗВО.

УДК 027.7

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

© Наукова бібліотека Національного університету
кораблебудування імені адмірала Макарова, 2025

З М І С Т

БЄЛОДЄД О. В. Наукові пріоритети в роботі Наукової бібліотеки університету	5
БІЛОНОЖКО К. С. Університетська бібліотека, академічна доброчесність і штучний інтелект: формування політики використання ШІ в освітньому процесі	11
ДМИТРИЧЕВА В. І. Роль бібліотеки у формуванні навичок інформаційної, медійної та цифрової грамотності громадян	14
КАРТУЗОВ К. М. Використання цифрових ресурсів державних архівів у викладанні гуманітарних дисциплін на прикладі фонду «Канцелярія Миколаївського військового губернатора»	19
КИРИЧОК І. В., БАБАК Т. О., КРАСЮКОВА О. О. Університетська бібліотека як простір психосоціальної підтримки: зарубіжний та вітчизняний досвід	24
КОСТИРКО Т. М. Трансформація університетської бібліотеки: досвід минулого та виклики майбутнього	40
КУЛИК Є. В. Інституційна модель відкритої науки: політики, сервіси та впровадження .	47
КУЗНЕЦОВА І. В. Бібліотечна діяльність крізь призму соціокультурних змін	53
МАТВІЄНКО О. Б. Використання мовних моделей штучного інтелекту в роботі університетської бібліотеки	63
МОЛЧАНОВА С. А.,	66
МАЦЕЙ О. О. Інклюзивність і життєстійкість: важливі орієнтири університетських бібліотек	67
СІМОНЕНКО Н. Є. Популяризація науки засобами бібліотеки закладу вищої освіти	73
СТЕЦЕНКО Н. С. Університетська бібліотека – скарбниця знань і простір еколого-правового просвітництва	78
ТЕЛЬПИШ О. А. Роль Наукової бібліотеки університету в реалізації завдань патріотичного виховання молоді (з досвіду роботи)	84
ХАЄЦЬКИЙ О. П. Бібліотеки та музеї закладів вищої освіти: форми співпраці	93
ЦОКАЛО О. О., ТКАЧЕНКО Д. В. Роль бібліотеки МНАУ у впровадженні інструментів штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності з дотриманням принципів академічної доброчесності	99
ШАМРАЙ-ЯБЛОНСЬКА Н. А. Слово як зброя: книги про війну та суспільна потреба бібліотек говорити про них	109
ШАРОНОВА Н. В., ВОРЖЕВІТІНА А. І. Розвиток теорії інтелекту в сучасних умовах обробки великих даних	114
ШЕМАЄВ О. О. Фонди університетських бібліотек як елемент формування та збереження документальної спадщини промоції здоров'я в Україні	118
ШЕМАЄВА Г. В. Зарубіжні практики впровадження RDM в університетських бібліотеках	124

Міжнародної науково-практичної конференції, 6–7 жовт. 2011 р., м. Київ. – Ніжин, 2012. – С. 379–386.

7. Червоний Є. Сучасні бібліотечні та музейні практики. Співпраця бібліотек і музеїв Мелітопольщини як ресурс розвитку освіти дорослих / авт. кол. ; за заг. ред. С. Прийми. Мелітополь : МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. С. 10–11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706875/1/Spivpracya%20bibliotek%20i%20muzeyiv%20Melitopols%20hchyny.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

8. Юрій Олександрович Грицай : бібліографічний покажчик / Наукова бібліотека МНУ імені В. О. Сухомлинського ; упоряд. С. С. Гордей. Миколаїв, 2018. – 50 с. – (Серія «Науковці МНУ імені В.О. Сухомлинського: історіографія персоналій ; вип. 2).

LIBRARIES AND MUSEUMS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS: FORMS OF COOPERATION

Abstract. *The article considers current issues of cooperation between libraries and museums of higher education institutions in the context of global challenges using the example of the museum of the V. O. Sukhomlynsky Educational and Scientific Pedagogical Institute of the Admiral Makarov National Shipbuilding University and the Scientific Library of the university. Particular attention is paid to the most promising forms of cooperation: in the use of collections and resources, holding scientific and educational events, virtual exhibitions and excursions, preparing research on the history of the university.*

Keywords: *global challenges, Ukraine, universities of Mykolaiv, museums and libraries, forms of cooperation.*

УДК 027.7

Цокало О. О.,
директорка бібліотеки,
<https://orcid.org/0000-0002-6335-5939>

Ткаченко Д. В.,
завідувач відділу інформаційних технологій
<https://orcid.org/0000-0002-8860-6845>

Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету,
м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ МНАУ У ВПРОВАДЖЕННІ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ І НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ДОТРИМАННЯМ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Анотація. Розглянуто роль університетської бібліотеки у формуванні відповідальної культури використання штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності. Окреслено основні ризики, пов'язані з некритичним застосуванням генеративних моделей, зокрема появу вигаданих джерел та хибних фактів. Показано, як фахівці бібліотеки через лекції та консультації навчають студентів і науковців перевіряти інформацію, формулювати коректні запити та уникати порушень академічної доброчесності. Особлива увага приділена використанню ШІ у літературному пошуку й аналізі релевантності наукових публікацій. Узагальнено, що університетська бібліотека виступає ключовим осередком підтримки відповідального, критичного й усвідомленого використання цифрових технологій.

Ключові слова: штучний інтелект, академічна доброчесність, цифрова грамотність, університетська бібліотека, генеративні моделі, фактчекінг, релевантність джерел, освітні технології, критичне мислення, наукова комунікація

Актуальність теми. Штучний інтелект (ШІ) дедалі активніше впливає на навчальний процес, наукову діяльність і внутрішні інформаційні потоки університетів. Паралельно загострюється проблема збереження академічної доброчесності, адже використання генеративних моделей без застосування критичного мислення може призводити до підміни власної інтелектуальної роботи студента алгоритмічно сформованими відповідями, появи вигаданих джерел, зниження рівня засвоєння знань та формування репутаційних ризиків для закладу вищої освіти.

Одним із найбільш поширених проявів цього явища є використання студентами ШІ для виконання навчальних завдань без особистого аналітичного внеску: створення есе, відповідей на тести, рефератів або фрагментів курсових робіт. У таких випадках штучний інтелект стає не допоміжним інструментом, а засобом уникнення навчальної діяльності, що суперечить принципам академічної доброчесності та нівелює освітню цінність завдання.

Поширення генеративних моделей у студентському середовищі поставило перед університетами завдання не лише адаптації до нових цифрових інструментів, але й усунення ризиків, пов'язаних із їхнім надмірно довірливим використанням.

Фахівці бібліотеки Миколаївського національного аграрного університету (МНАУ), реагуючи на зростання випадків неетичного застосування ШІ у навчальній діяльності, розпочали поглиблене вивчення принципів роботи генеративних моделей. Вони проходили програми підвищення кваліфікації, вивчали типові інформаційні викривлення та аналізували реальні приклади помилок, з якими студенти найчастіше стикаються. Саме ці напрацювання стали основою для розроблення рекомендацій та лекцій, присвячених етичному й відповідальному використанню ШІ.

Результатом цієї роботи стало формування комплексного підходу до відповідального використання можливостей ШІ. Одним із провідних напрямів роботи бібліотеки стало організоване проведення лекційних занять для студентів, метою яких є розвиток культури доброчесного застосування штучного інтелекту. Лекції спрямовані на розвиток навичок критичного аналізу згенерованої інформації, ознайомлення з етичними нормами роботи з ШІ та формуванням відповідального ставлення до цифрових інструментів у навчальному процесі. Усе це стало важливою складовою профілактики порушень академічної доброчесності та сприяє усвідомленому використанню ШІ в освітній діяльності.

У процесі підготовки лекцій фахівці бібліотеки зосередили особливу увагу на тих інформаційних спотвореннях, які найчастіше виникають під час використання генеративних моделей. Поглиблене тестування інструментів ШІ, аналіз типових студентських помилок і вивчення механізмів роботи моделей дозволили сформувати перелік найбільш характерних ризиків, про які необхідно інформувати здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників.

Однією з ключових проблем, яку фахівці бібліотеки виявили – є здатність ШІ створювати логічно побудовані, але фактично хибні твердження. Алгоритм не розрізняє достовірні дані від імовірнісних припущень, тому користувачі нерідко отримують переконливі, але неправдиві пояснення. Фахівці бібліотеки демонструють ці помилки під час лекцій, щоб навчити студентів критично оцінювати текст, навіть якщо він виглядає стилістично бездоганним.

Ще серйознішою загрозою є генерація вигаданих списків літератури, фальсифікованих цитат та неіснуючих DOI. Під час власних досліджень можливостей ШІ фахівці бібліотеки неодноразово фіксували випадки, коли модель вигадувала публікації, комбінувала елементи різних джерел або посилалася на неіснуючі видання. Саме тому у ході лекційних занять увага акцентується на необхідності ретельної перевірки джерел наукової інформації, а також на практичних рекомендаціях з використання каталогу бібліотеки, репозитарія МНАУ та авторитетних наукових баз даних.

Під час лекцій фахівці бібліотеки демонструють студентам, як штучний інтелект може створювати правдоподібні, але неіснуючі бібліографічні записи. Наприклад, модель генерує посилання на статтю:

Hrytsenko, O. (2021). Sustainable wheat production in the Southern Steppe of Ukraine. Journal of Agrarian Innovations, 14(2), 45–53. DOI: 10.1234/jai.2021.14.2.45

На перший погляд запис виглядає коректним: чітко вказано автора, назву роботи, номер журналу й навіть DOI. Проте під час перевірки виявляється, що **журнал із такою назвою не існує**, прізвище автора штучно згенероване, а DOI не відповідає жодному зареєстрованому ідентифікатору.

Фахівці бібліотеки використовують подібні приклади, щоб пояснити студентам:

- чому довіряти згенерованим спискам літератури не можна;
- як розпізнати ознаки вигаданого джерела;
- які елементи бібліографічного запису обов'язково слід перевіряти через наукові бази;
- чим небезпечне використання неправдивих посилань у навчальних роботах.

Такий формат демонстрації дозволяє студентам не тільки зрозуміти вимоги до академічного цитування, але й побачити реальні ризики, пов'язані з автоматичною генерацією бібліографії.

Під час лекцій фахівці бібліотеки пояснюють студентам, як формулювання запиту впливає на точність і повноту відповіді ШІ. Для цього демонструється порівняння двох промптів, спрямованих на отримання інформації з аграрної тематики.

Некоректний промпт: «Напиши щось про пшеницю».

Такий запит надто загальний, не містить академічних орієнтирів і не визначає контекст. У результаті ШІ зазвичай генерує поверхневий текст, насичений загальними фразами, інколи – із включенням недостовірних фактів.

Коректний, академічно структурований промпт: «Склади стислий огляд сучасних досліджень (2018–2024 рр.) щодо адаптації озимої пшениці до умов Південного Степу України. Зазнач ключові напрямки досліджень, їхні результати та використані агротехнологічні підходи. Не вигадуй джерела».

Після демонстрації фахівці бібліотеки показують різницю між результатами:

- у другому випадку відповідь є чіткішою, структурованою та ближчою до наукового викладу;
- значно менше хибних фактів;
- присутня логічна аргументація;
- модель уникає вигаданих джерел, оскільки це прямо зазначено в промпті.

На основі цього прикладу студенти розуміють, що **правильно сформульований промпт – це інструмент керування якістю відповіді ШІ**, а не просто «запитання». Це

підкреслює важливість точності, контексту та відповідального формулювання інформаційних потреб у навчальній діяльності. Проте, навіть правильне формулювання запиту не гарантує достовірності інформації.

Ще однією виявленою проблемою є складність перевірки достовірності інформації для недосвідчених користувачів. Студенти часто не мають достатніх навичок фактчекінгу та не розуміють, за якими ознаками можна ідентифікувати помилки ІІІ. Саме тому фахівці бібліотеки включили до лекційного курсу окремі блоки, присвячені перевірці фактів, пошуку першоджерел, аналізу цитат та оцінюванню якості інформації.

Під час лекцій фахівці бібліотеки демонструють студентам, як ІІІ може подати неправдиву інформацію впевнено і переконливо. Наприклад, модель може згенерувати твердження такого типу:

«У 2022 році врожайність озимої пшениці в Миколаївській області зросла до 7,8 т/га завдяки широкому впровадженню технології strip-till».

З цього приводу фахівці дають наступні пояснення:

- у 2022 році в регіоні через бойові дії велика частина посівів залишилася незбираною або взагалі не була використана;
- середня врожайність у відкритих статистичних джерелах була **значно нижчою**;
- технологія strip-till у Миколаївській області не могла стати провідною через агрокліматичні та економічні обмеження.
- Фахівці роз'яснюють, на які «тривожні маркери» слід звертати увагу:
- відсутність посилань або нечіткі формулювання «за даними досліджень»;
- надто точні, але неправдоподібні цифри;
- суперечність відомим агрокліматичним особливостям регіону;
- використання термінів або технологій, які не відповідають реаліям регіонального землеробства.

Після аналізу цього прикладу фахівці підкреслюють, що здатність розпізнавати помилки штучного інтелекту є важливою складовою інформаційної грамотності студента. Усвідомлення природи таких викривлень допомагає уникати некритичного копіювання матеріалів і підтримує дотримання принципів академічної доброчесності. Однак важливо не лише розуміти, *які* помилки може допускати ІІІ, а й *як* правильно інтегрувати такі інструменти у власну навчальну діяльність, не допускаючи підміни особистої інтелектуальної роботи автоматично згенерованими відповідями.

Саме ці питання стають ключовими у наступному аспекті діяльності бібліотеки МНАУ – формуванні культури використання ІІІ як засобу підтримки, а не заміни інтелектуальної діяльності.

Сучасні генеративні моделі мають значний потенціал оптимізації навчально-наукової діяльності, проте їх використання має ґрунтуватися на принципі підтримки інтелектуальної роботи, а не її заміщення. Ключовим завданням університетського освітнього середовища є формування в здобувачів компетентностей, що передбачають критичний аналіз, самостійне опрацювання інформації та здатність до наукової аргументації. Саме тому інтеграція ІІІ повинна здійснюватися таким чином, щоб технологія виконувала допоміжні функції – пояснення складних тем, структурування матеріалу, редагування тексту або пропонування альтернативних формулювань, залишаючи аналітичне мислення та формування висновків сферою відповідальності студента.

Фахівці бібліотеки МНАУ у своїй просвітницькій діяльності акцентують увагу на цьому підході. Вони демонструють студентам реальні приклади, коли автоматично згенеровані відповіді можуть бути корисними як орієнтир. Водночас такі відповіді не можуть замінити роботу з науковими джерелами, аналіз першоджерел чи побудову власної аргументованої позиції. Під час лекцій підкреслюється, що неконтрольоване покладання на ІІІ спотворює зміст навчальної діяльності та створює ризики порушення академічної доброчесності, тоді як відповідальне використання технології сприяє розвитку інформаційної грамотності та поглибленню розуміння предмета.

У межах освітніх заходів бібліотеки МНАУ студенти отримують методичні рекомендації щодо того, як інтегрувати ІІІ у власний навчальний процес:

- використовувати модель для уточнення термінології чи структурування плану, але не для написання повного тексту;
- застосовувати ІІІ як інструмент для попереднього збору інформації, проте обов’язково перевіряти всі твердження у наукових базах;
- залучати ІІІ для редагування тексту, уникаючи при цьому підміни змісту або стилю, що є результатом авторського мислення.

Застосування такого підходу, який що поєднує технологічні можливості ІІІ з академічними вимогами, формує у студентів усвідомлене ставлення до цифрових інструментів та забезпечує збереження провідної ролі людської інтелектуальної діяльності у навчальному процесі. Практична робота бібліотеки МНАУ демонструє, що правильно

інтегрований ІІІ може стати ефективним засобом підтримки навчання, сприяючи розвитку критичного мислення, наукової уважності та відповідального ставлення до інформації.

Таким чином, вивчення можливостей і обмежень ІІІ стало для фахівців бібліотеки МНАУ не лише етапом професійного розвитку, але й підґрунтям для створення ефективної системи освітньої підтримки студентів. Виявлені помилки та інформаційні викривлення перетворилися на практичний матеріал для навчання, що дозволяє студентам не лише користуватися ІІІ, а й робити це свідомо, критично та відповідально.

Узагальнення досвіду роботи зі студентами засвідчує, що виклики, пов'язані з використанням ІІІ, стосуються не лише навчальної, а й науково-дослідної діяльності університетської спільноти. З розвитком цифрових технологій питання відповідального застосування генеративних моделей постає також перед науково-педагогічними працівниками, які активно залучають ІІІ до підготовки статей, аналітичних оглядів, грантових заявок чи методичних матеріалів. У цьому контексті зростає потреба в професійній підтримці, яка дозволяє поєднати можливості ІІІ з вимогами академічної доброчесності та високими стандартами наукової якості.

Саме тому бібліотека МНАУ розширила спектр своєї роботи, доповнивши освітні заходи для студентів консультаціями для науковців. Одним із важливих напрямів цієї діяльності стало використання ІІІ як інструменту для попереднього аналізу релевантності наукових статей, що суттєво підвищує ефективність літературного пошуку та сприяє оптимізації дослідницької роботи.

Одним із важливих напрямів підтримки науково-педагогічних працівників у бібліотеці МНАУ стало використання інструментів штучного інтелекту для попереднього аналізу релевантності наукових публікацій. У сучасних умовах, коли дослідники працюють із великими масивами наукової літератури, питання ефективного відбору джерел, що дійсно відповідають тематиці дослідження, набуває особливого значення. Тому фахівці бібліотеки демонструють, як за допомогою ІІІ можна здійснювати швидку попередню оцінку змісту статті, визначати її відповідність заявленій темі та аналізувати ступінь корисності для наукової роботи.

Під час консультування науковець формулює короткий опис своєї теми, а також надає назви чи анотації статей, які планує опрацювати. Штучний інтелект допомагає окреслити основні напрями, за якими матеріал статті перетинається з тематикою дослідження, показує, які питання в ній справді розглядаються, а які лише побіжно згадуються, і чи може ця

публікація слугувати джерелом фактичних даних, огляду сучасних підходів або теоретичного підґрунтя. Такий аналіз дозволяє науковцеві швидко зрозуміти, чи варто приділяти увагу певній публікації під час підготовки огляду літератури.

Фахівці бібліотеки пояснюють, що результати роботи ШІ мають лише допоміжний характер і не звільняють дослідника від необхідності самостійно читати статтю та оцінювати її наукову якість. Вони наголошують на тому, що штучний інтелект інколи може помилково інтерпретувати зміст анотації або надати занадто узагальнені висновки. Тому ключовим завданням є не сліпе прийняття автоматичного аналізу, а розуміння того, як правильно інтерпретувати такі результати та коригувати їх з урахуванням власної наукової компетентності.

Практика роботи бібліотеки МНАУ демонструє, що консультації, у ході яких використовується ШІ, дозволяють науковцям значно ефективніше структурувати літературний пошук. Наприклад, якщо штучний інтелект подає висновок, що стаття лише частково стосується заявленої теми, фахівці бібліотеки пояснюють, у яких випадках така публікація може все ж бути корисною – як ілюстративне джерело, як огляд альтернативних підходів чи як приклад методологічних рішень. Якщо ж виявляється, що стаття не має суттєвого змістового зв'язку з темою, науковець уникає неоправданих витрат часу на її детальний аналіз.

Таким чином, застосування ШІ як інструменту попереднього аналізу релевантності публікацій дозволяє науково-педагогічним працівникам ефективніше організовувати свою роботу з інформацією, але не підмінює академічну експертизу. Підхід, який пропонують фахівці бібліотеки МНАУ, поєднує технологічні можливості з вимогами до якості наукової діяльності, забезпечуючи баланс між швидкістю опрацювання джерел та збереженням високих стандартів достовірності й наукової критичності.

Водночас фахівці бібліотеки МНАУ наголошують на обмеженнях таких підходів. ШІ не перевіряє достовірність даних, не оцінює методологічну якість статті та не може замінити фаховий науковий аналіз. Його завдання – лише допомогти швидше зорієнтуватися в потоці інформації, виявити потенційно корисні публікації та оптимізувати підготовку огляду літератури. Остаточний вибір джерел, їх критичне прочитання та включення до наукової роботи залишаються сферою відповідальності автора.

Перспективи застосування штучного інтелекту в діяльності науково-педагогічних працівників широкі, але їх упровадження супроводжується викликами, які потребують уваги.

Один із перспективних напрямів – використання ШІ для попереднього аналізу великих обсягів літератури, що пришвидшує визначення ключових тенденцій, методологій та актуальних дискусій. Водночас такі моделі можуть створювати ризик поверхневості огляду, узагальнюючи тексти за ймовірнісними патернами та пропускаючи важливі першоджерела або стимулюючи некритичне сприйняття узагальнених висновків.

Подібні виклики виникають і під час використання ШІ для аналітичного супроводу в написанні наукових текстів. З одного боку, генеративні моделі здатні допомогти структурувати матеріал, уточнити термінологію чи запропонувати кілька варіантів формулювань. Проте співіснує й ризик стилістичної одноманітності, надмірної стандартизації академічного викладу та втрати авторської інтелектуальної індивідуальності. Використання ШІ у редагуванні англomовних текстів, хоча й підвищує граматичну й лексичну точність, може призвести до зміни смислових акцентів, і тому потребує ретельної перевірки з боку автора.

Перспективним напрямом є також застосування ШІ у створенні навчально-методичних посібників, де моделі можуть допомагати в оновленні навчальних курсів, створенні дидактичних матеріалів чи адаптації складного змісту до різних рівнів підготовки студентів. Проблема полягає в тому, що ШІ інколи пропонує надмірно спрощені, узагальнені або некоректно інтерпретовані пояснення. Це загрожує зниженням якості навчального контенту. У випадку надмірної залежності від таких матеріалів викладач ризикує втратити контроль над точністю та актуальністю інформації.

У наукових дослідженнях штучний інтелект може бути корисним для первинного аналізу даних, виявлення закономірностей чи побудови попередніх гіпотез. Водночас існує небезпека того, що модель запропонує хибні кореляції, некоректні узагальнення або інтерпретації, що не відповідають реальним аналітичним методам. Оскільки ШІ не здійснює статистичної перевірки достовірності, дослідник, який не має достатнього досвіду, може прийняти ймовірнісні припущення за наукові висновки.

Одним із перспективних напрямів є залучення ШІ до підготовки грантових заявок, аналітичних матеріалів та проєктної документації. Проте автоматичне структурування текстів може спричинити формування надто стандартних, шаблонних пропозицій, які не відповідають вимогам конкретних грантодавців. До того ж ШІ може некоректно трактувати наукові дані та давати рекомендації, які суперечать фактологічній основі проєкту.

ІІІ також відіграє важливу роль у підтримці академічної комунікації – перекладі, редагуванні англomовного листування, підготовці анотацій чи адаптації текстів для міжнародних партнерів. Проблеми можуть виникати через семантичні зміщення, втрату змістових нюансів або помилки під час перекладу спеціалізованої термінології. Це особливо важливо для галузей із високою точністю термінів, таких як агрономія, ветеринарія чи фінансово-економічні науки.

У контексті цих викликів фахівці бібліотеки МНАУ відіграють ключову роль у формуванні відповідальної культури використання ІІІ серед НПП. Під час консультацій вони не лише демонструють можливості моделей, але й пояснюють типові ризики, обмеження та «підводні камені» кожного з напрямів. Бібліотекарі наголошують, що штучний інтелект може бути ефективним інструментом підсилення наукової діяльності, проте не здатен замінити критичне мислення, аналітичну компетентність та професійний досвід дослідника. Завдяки такій освітній підтримці НПП отримують можливість використовувати потенціал ІІІ усвідомлено, зберігаючи високу якість наукової та методичної роботи.

Висновки. Отже, впровадження інструментів штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності університету створює як значні можливості, так і суттєві ризики, пов'язані зі збереженням академічної доброчесності. Одним із найбільш вразливих сегментів є студентська спільнота, де некритичне використання ІІІ часто призводить до підміни навчальної діяльності автоматично згенерованими відповідями. У цьому контексті діяльність бібліотеки МНАУ відіграє ключову роль: систематичні лекції, аналіз типових помилок ІІІ та пояснення принципів відповідального використання цифрових інструментів формують у студентів критичне мислення й інформаційну грамотність.

Робота зі студентами доповнюється зростаючою потребою у підтримці науково-педагогічних працівників. Консультації щодо аналізу релевантності наукових статей, коректного застосування ІІІ під час написання досліджень і перевірки джерел дозволяють підвищити якість наукової роботи, зберігаючи при цьому провідну роль людської експертизи. Бібліотека МНАУ фактично формує нову модель академічної взаємодії, у якій ІІІ використовується як інструмент підтримки, а не заміни інтелектуальної діяльності.

THE ROLE OF THE MUNICIPAL NATIONAL AUSTRALIAN UNIVERSITY LIBRARY IN
IMPLEMENTING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS IN EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC
ACTIVITIES WITH COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY

Abstract. *The role of the university library in forming a responsible culture of using artificial intelligence in educational and scientific activities is considered. The main risks associated with the uncritical use of generative models are outlined, in particular the emergence of fictional sources and false facts. It is shown how library specialists, through lectures and consultations, teach students and scientists to check information, formulate correct queries and avoid violations of academic integrity. Special attention is paid to the use of AI in literary search and analysis of the relevance of scientific publications. It is summarized that the university library acts as a key center for supporting the responsible, critical and conscious use of digital technologies.*

Keywords: *artificial intelligence, academic integrity, digital literacy, university library, generative models, fact-checking, source relevance, educational technologies, critical thinking, scholarly communication*

УДК 027.022:821.161.2:355.01(477.73)

Шамрай-Яблонська Н. А.,
пров. бібліотекарка відділу бібліотечного маркетингу та менеджменту,
Центральна міська бібліотека ім. М. Л. Кропивницького,
м. Миколаїв, Україна,
shamnat2017@gmail.com

СЛОВО ЯК ЗБРОЯ: КНИГИ ПРО ВІЙНУ ТА СУСПІЛЬНА ПОТРЕБА БІБЛІОТЕК ГОВОРИТИ ПРО НИХ

Анотація. *У статті представлено огляд книг про війну як явище сучасної української літератури, висвітлено досвід Центральної міської бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького м. Миколаєва з промоції книг воєнної тематики.*

Ключові слова: *російсько-українська війна, сучасна українська література, книги про війну, військові письменники, промоція книг про війну.*

Війна – не лише страх, біль, руйнування та смерть, а й потужний каталізатор для розвитку літератури. Російсько-українська війна зачепила кожного українця. У сучасному літературному процесі книги військової тематики впевнено займають окрему нішу, є джерелом і засобом зміцнення духу українців, виховання патріотизму та самовідданості в цей нелегкий час.

Ще з початку російсько-українського збройного протистояння на Донбасі спостерігався книжковий бум у виданні літератури про війну. Першими такими книгами стали щоденники, спогади, мемуари та збірки фейсбук-дописів очевидців і свідків подій. Більшість текстів належать до нефікшн-літератури з її еклектикою жанрів, репортажністю й фактографічністю, тяжінням до документалістики. Передбачалося, що АТО закінчиться швидко, тому автори квапилися зафіксувати війну як явище.